

TAZE BİBERLERİMİZİN İHRAÇ İMKANLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Erdoğan OSMANLIOĞLU (1)

GİRİŞ

Taze biber ticaretinin bilhassa İkinci Dünya Savaşından sonra dış pazarlarda cazip bir hale gelmesi ve memleketimizde oldukça geniş çaptaki üretimi bu ürünün ihracat imkânına sahip olup olmadığının araştırılması lüzumunu ortaya çıkarmıştır. Birçok sebze çeşitlerimizde olduğu gibi taze biberler üzerinde de çalışmalar sınırlı olup böyle bir çalışmada lüzumlu olan bilgileri toplamak ve onları değerlendirmek birçok yönden tam olamamaktadır. Bu çalışmada önce taze biberin memleketimizdeki durumu incelenip daha sonra da dış pazar istekleriyle mukayese yapılarak bir neticeye gitmeye çalışılmıştır.

TÜRKİYE'DE BİBER ÜRETİMİ

Genellikle toprak ve iklim istekleri yönünden diğer sebzelerden pek farklı bir durum göstermediğinden sebzeçilik yapılan bölgelerin hemen hepsinde üretimi yapılmaktadır. Üretimin önemli olduğu iller Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bilecik, Bursa, Denizli, Eskişehir, Gaziantep, Kayseri, İzmir, İzmit, Kırklareli, Mersin, Konya, Kütahya, Malatya, Maraş, Niğde, Diyarbakır ve Adana'dır.

Üretim yeşil taze ve kırmızı, kurutmalık olmak üzere iki yönlüdür. Taze olanı daha çok dolma ve salatalarda kullanılmakta, kırmızılar ise kuru kırmızı biber veya salça imalinde sarfedilmektedir.

Saf çeşit vasfı gösteren biber ekimine Bilecik, Urfa ve Antakya'da rastlanabilir. Bilecik ve civarında yetiştirilen bibere «Keçi Memesi» denilmekte olup 7-8 cm boyunda, uc kısmı sivri, sap tarafı 2-3 cm çapında ve acıdır. Urfa ve Antakya civarında yetiştirilenler ise daha büyük ve uzundur. Maraş bölgesindeki biberler popülasyon karakterinde olup 8-10 cm uzunluğunda dolma ile sivri tip karışımıdadır (x).

Üretim ve tüketimi yıllara göre değişiklik göstermesine rağmen aşağı-

(1) Yalova - Pazarlama Lâboratuvarında Mütihassıs

(x) Ankara Ziraî Araştırma Enstitüsü'nde Tevfik Biglütay ile yapılan özel yazışma.

ğıdaki rakamlar dikkatle incelendiğinde ekim ve üretim bakımından genel bir artış olduğu göze çarpar.

Türkiye'de Taze Biber Üretimi 1958 - 1965

YILLAR	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965
Biber Ekimi (Hektar)	16.051	31.115	35.791	28.661	49.195	26.556	31.884	25.982
Biber Üret. (Ton)	155.769	179.327	206.860	227.235	185.632	268.417	325.540	235.957

Kaynak : Tarım Bakanlığı, Sebzeçilik Üretim ve Tüketim Hedefleri
(1967-2000 yılları), 1966, Ankara (Teksir).

DIŞ PAZARLARDA TAZE BİBERİN DURUMU

Son yıllarda uluslararası ticareti gelişmektedir. Bilhassa önceden biber tüketicisi olmayan Kuzey Avrupa ülkelerinin biber olumlu tüketim eğilimleri bu ticaretin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır. Uzak pazarlar için daha çok kalın kabuklu «Kalifornia Wonder» ve «Yolo Wonder» çeşitleri üzerindeki mevcut ticaret hacmi dikkati çekmektedir. Tatlı ve yeşil biberler daha geniş bir tüketim pazarına sahip olup kırmızı olanları daha fazla para getirebilmektedir. Hali hazırda Avrupa piyasası için taze biber yetiştiren önemli ülkeler; Habeşistan, İsrail, İtalya, Bulgaristan, Romanya, Macaristan, Hollanda, Küba, Yugoslavya ve U.S.A'dır. Bunlardan bazıları yalnız sera malısulü ihraç etmelerine rağmen bazıları da hem sera hem de açıkta yetiştirilen biberlerine Avrupa'da pazar bulmuşlardır. Önemli alıcı memleketler Avrupa'da Avusturya, Almanya, İngiltere, İsveç ve Fransa'dır. Tüketici ülkelerde sarfedilen biberler çeşitlilik göstermesine rağmen taze tatlı biber tüketimi geniş olup acı biber sınırlı bir pazara sahiptir. İsveç, İngiltere gibi Kuzey Avrupa ülkelerinde acı biber satışı yok denecek kadar az olmasına rağmen Fransa'da haftada 10 ton tüketen ve fazla dalgalanma göstermeyen bir pazara sahiptir. Fransa'da tutulan çeşit «Chile» ve «Banda Manga»dır. Almanya'da da acı biber için pazar mevcut olup kırmızı, konik «Pepperoni» ve uzun kırmızı çeşitler aranmaktadır.

İsveç Fransa ve İngiltere'de tutulan çeşit «Kalifornia Wonder» tipi olmasına rağmen Romanya'nın yeşil çeşitlerinin de İngiltere'de satıldığı olmaktadır. Batı Almanya ise çeşit itibariyle biraz daha geniş olup «Ka-

lifornia Wonder» tipinin yanında kırmızı, yassı ve halkalı «Domates Biberi» de alıcı bulabilmektedir. Avusturya'da taze biber kilo ile satıldığından kilograma fazla giren hafif ve ince kabuklu biber, Bulgaristan'ın «Kalinko» ve yerli «Preisgewinner» çeşitleri piyasada aranmaktadır.

TAZE BİBERİN İÇ VE DIŞ PİYASALARDAKİ FİYATI

Biber de diğer tarımsal ürünlerde olduğu gibi fiyat yönünden mevsimlerle ilgili olarak dalgalanmalar göstermektedir. Memleketimizde yıllık fert başına düşen 4-5 kg.lık tüketim halkımızın bibere karşı olan ilgisini göstermektedir. Turfanda yetiştiriciliğinin bu günkü seviyeye yetişmediği 10 sene önceleri 1 kg. taze biberin 200 liraya kadar alıcı bulunduğu bir vakiadır (1). Biber fiyatları genel olarak kış aylarında serada yetiştirildiğinden oldukça yüksek olmakta ve daha sonra açıkta yetiştirilen mahsulün piyasaya gelmesiyle düşmektedir. Aşağıda verilen rakamlarla bu durum daha da açık görülmektedir.

İstanbul Merkez Toptancı Halindek Taze Biber Fiyatları 1967

(Kg/TL. olarak)

CİNSİ	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ortalama
Dolmalık	11.60	20.66	27.58	13.15	614	269	129	060	065	099	128	161	119
Carliston	761	—	—	11.84	393	211	161	078	075	108	124	176	111

Kaynak : Meyve ve Sebze Üretim ve Tüketimi İhraç İmkânları Araştırma, İktisadi Kalkınma Vakfı, 1969, İstanbul.

Son senelerde Türkiye'nin güney sahillerinde bilhassa Anatalya civarında gelişen turfandacılık yerli piyasada devamlı biberin yayılmasına ve çok az da olsa fiyatların düşmesine yol açmıştır. Fakat fiyat düşüşü çeşitli sebeplerle istenilen seviyede olmamıştır. Bunda turfanda tüketiminin yurtiçindeki geniş bir alana doğru yayılması, seracılığın bir iki çeşite dayanan yetiştiricilikten daha fazla çeşit yetiştiriciliğine kayışı gibi faktörler rol oynamasına rağmen bu konu yalnız başına bir araştırma konusudur. Türkiye'de sebzeler üzerine ayrı ayrı talebin gelir elâstikiyeti bilinmediğinden taze biberin önümüzdeki yıllarda ne gibi tüketim temayülü göstereceği bilinmemektedir. Dolayısıyla biberin ve bilhassa turfanda bibere karşı kuvvetli bir talebin mevcudiyeti şüphesiz yakın bir

gelecekte sera yetiştiriciliğinin gelişmesiyle fiatların düşeceği tezini zayıflatabilir. Bu husustaki çalışmalar çoğaldıkça önceden bir fikir yürütüp tahminde bulunma imkânlarına kavuşmuş oluruz.

Dış piyasalarda biber fiatları ise yine çeşit ve mevsime göre dalgalanmalar göstermektedir. İsveç pazarına mart ayında Bulgaristan'dan daha sonra nisan, mayıs aylarında ise Hollanda'dan sera mahsulü «Kalifornia Wonder» gelmeye başlar. Haziran ayında açıkta yetiştirilen biberlerin Bulgaristan ve İtalya'dan gelmesiyle fiatlar düşer. Ekim, kasım ayındaki piyasa boşluğu ise İsrail tarafından doldurulur. Genel olarak kış aylarında kg! 4-5 İsveç kronuna, yaz aylarında ise 1.25 - 1.85 krona satış yapılmaktadır. (1 İsveç kronu = 1.73 TL.) Biberler kamyon, tren veya uçaklarla gönderilmektedir. 5-6 kg.lık tahta sandıklar kullanıldığı gibi 5 kg.lık karton kutularda da gönderilmektedir. İsveç piyasası devamlı açık olmasına rağmen Fransa ve Avusturya gibi pazarlar belirli zamanlarda ithalat için tahditler koymuştur. Fransa'da 1 mayıs - 14 kasım arası ithalat yapılmaz. Avusturyada ise 16 haziran - 31 ekim arasında durum aynıdır. Yalnız 1 kasım - 15 haziran arası % 7.75 lik bir vergiyle ithalat serbest bırakılmıştır. (3).

Mevsimlik fiat dalgalanmalarını daha iyi belirtmek için yan sayfadaki grafik hazırlanmıştır. Böylece hem Münih taze biber piyasasının günlük fiat değişikliği görülmekte ve hem de İstanbul toptancı halindeki biber fiatları ile karşılaştırmak mümkün olmaktadır. Aylar yatay, olarak fiatlar da 100 kg/DM olarak dikey ekseninde gösterilmiştir. Her ayda 8-9 günün fiatları alınmak suretiyle senelik fiat dalgalanmaları belirtildiği gibi hangi ülkenin hangi çeşidi ne zaman Münih piyasasına gönderildiği de gösterilmiştir. Grafiğin fazla karışık olmasını önlemek için yalnız önemli çeşit ve ihracatçı ülkeler alınmıştır.

Grafik dikkatle incelendiğinde ocak ayından mayıs sonuna kadar fiatların oldukça yüksek olduğu ve tabiat şartlarından istifade eden Hırvatistan, İtalya'nın bu cazip fiattan faydalandığı görülür. 100 kilogramının 360 - 375 DM fiatla satılabildiğini fakat mayıs ayından itibaren fiatların süratle düştüğü ve ağustos, eylül aylarında en düşük seviyeyi bulduğu görülmektedir. İtalyan «Kalifornia Wonder»larına nisbeten Romanya «Kalifornia Wonder»larının düşük fiata satılmasının sebebi sonuncusunun daha sert kabuklu olup kalitece düşük oluşudur. Şurası muhakkaktır ki biberler için tatbik edilen genel bir standardizasyon mevcut olmayıp dolayısıyla yapılan fiat mukayeselerinin daha çok geldiği ülkelere göre yapılması zorunluğu vardır.

Ekim ayında fiatlar Münih piyasasında genel olarak tekrar yükselmekte ve bu yükseliş sera mahsullerinin gelmesine kadar devam etmek-

te. Sera mahsulünün gelişi veya gelişmekte olan Afrika ülkelerinin (Habeshistan, Kenya, Uganda) tabiat şartlarının elverişliliğinden istifade ederek yetiştirdikleri biberlerin piyasaya gelmesiyle senelik devre kapanmaktadır.

Grafikte kırık hatlarla gösterilen fiyatlar ise dolmalık biberlerimizin İstanbul Merkez Toptancı Halinde en düşük ve en yüksek satış fiyatlarıdır. Yalnız karşılaştırmak kolay olsun diye İstanbul fiyatları DM a çevrilip öyle verilmiştir. Böylece Münih'e nakliye ve diğer masraflar hariç tutularak bir karşılaştırma imkânımız olmaktadır.

Dolmalık biberlerimizin «Kalifornia Wonder» gibi Münih piyasasında tutulduğunu var saydığımızda bile kış aylarında İstanbul'da ne kadar yüksek bir turfanda fiyatın olduğu açıkça görülmektedir. O kadar yüksek fiyatı (1300 DM) aynı ölçülerde göstermek grafikte mümkün olmadığından ancak mayıs ayı sonundan itibaren gösterilmeye başlanmıştır.

Mayıs ayı sonundan ağustos ayı sonuna kadar İstanbul fiyatları Münih piyasasının altında olmaktadır. Bu müddet zarfında iyi bir ihracat organizasyonu yoluyla nakliye ve müteferrik masraflar asgari seviyede tutulmak şartıyla Münih piyasasında yer yapmak mümkün olabilir fiyat açısından. Şüphesiz Alman tüketicinin istediği kaliteyi yetiştirmek şartıyla.

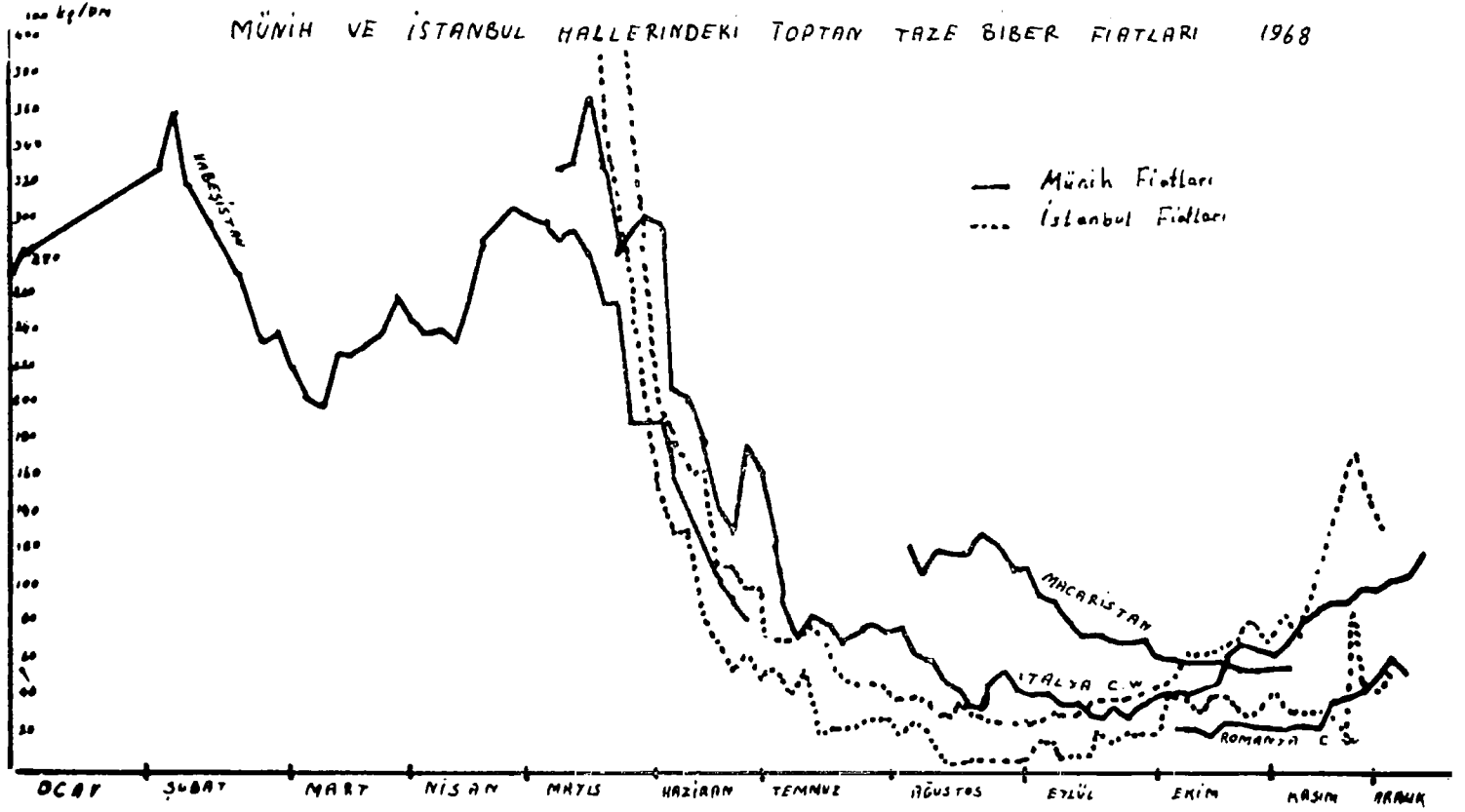
TÜRKİYE'NİN TAZE BİBER İHRACATI

Önemli miktarda ihracat yapılmamaktadır. Yalnız Avusturya gıda sanayii için ithal ettiği kırmızı biberleri Macaristan ve Romanya'dan temin edemediği yıllarda Türkiye'den ihtiyacını karşılamak yoluna gitmektedir. Bursa bölgesinden son üç senede az miktarda Münih ve Viyana'ya piyasa doldurma niteliğinde taze kırmızı biber ihracatı yapılmıştır. Fakat gerek düzenli bir ihracat sisteminin kurulmaması ve gerekse gönderilen biberlerin acı ve tatlı karışık olması ihracatın devamlılığını sağlayamamaktadır.

NETİCE

Türkiye gerek taze biber üretim ve gerekse ihracat bakımından bir potansiyele sahiptir. Fakat dış talebe uygun çeşitlerin yetiştirilmemesi şimdiye kadar yapılan küçük miktarlardaki ihracatın standardizasyon bakımından istenilen durumda olmaması bu ürünün ihracatında bir gelişmeyi önlemiştir. Dış pazar fiyat bakımından uygun çeşit olduğu takdir-

MÜNİH VE İSTANBUL HALLERİNDEKİ TOPTAN TAZE SİBER FİYATLARI 1968

Kaynak İstanbul Merkez Halı Müdürlüğü ve Transil - Courier 1968 bültenleri

de cazip halini muhafaza etmektedir. Yalnız yeni yeni gelişmeye başlayan taze biber piyasasında hüküm süren rekabet sera yetiştiriciliği hariç Türkiye'nin kendine yer yapabileceği bir durum arz etmektedir. «Kalifornia Wonder» tipi biber yetiştiriciliğine gidilebileceği gibi halen mevcut tatlı kırmızı biberlerimiz için de Avrupa'da bir pazar mevcuttur. Yalnız ihraç edilemeyen «Kalifornia Wonder» biberinin iç piyasadaki yerli dolmalık biberlerle olan rekabet durumunun ayrıca incelenmesi gereklidir. Mevcut dolmalık biberlerimizin ise gerek Avusturya tüketicisinin alışmış biber çeşitlerine olan yakınlığı ve gerekse son senelerde bilhassa Almanya'da artan işçilerimiz tarafından az da olsa sarfedilebileceği kanaati mevcuttur. Bu husus deneme mahiyetinde ihracatlarla incelenebilir.

Yalova bölgesinde yeşil olgunluk tarihi temmuz ayı başlarına rastlayan «Kalifornia Wonder» çeşidini güneyde yetiştirmek suretiyle piyasaya daha erken çıkarmak ve ihraç etmek imkânlarının da yetiştiricilerimiz tarafından göz önünde tutulması gereklidir (5).

SUMMARY

The author discusses export possibilities of Turkish fresh peppers to the European market. First he gives figures and various data on pepper production in the country. Then the European pepper market is studied according to consumer taste and preferences. Third step in the study is to compare Turkish present pepper varieties and evropean consumer preferences as well as price comparisons. He reaches the export possibilities that thin walled local pepper for stuffing might have export possibilities to Austria market, and again local red sweet peppers can be sold in European processed food provided standardization is observed. For «California Wonder» variety there is a market but competition from other exporting countries is severe and early production should be taken into consideration. There is need to study local consumers preferences on thick walled green peppers since these varieties are not known in the local market yet.

LİTERATÜR KAYNAKLARI

1. BAYRAKTAR, Kâzım, Sebze Yetiştirme, Ege Üniversitesi Yayınları, 1966, İzmir.
2. İktisadi Kalkınma Vakfı, Meyva ve Sebze Üretim ve Tüketimi - İhraç imkânları Araştırma. 1969. İstanbul. (Teksir)

3. COUDERT, Jean, Report on a Survey of Selected European Markets for fresh fruit and vegetables, 1969, Yalova (Teksir).
4. Tarım Bakanlığı, Sebzeçilik Üretim ve Tüketim Hedefleri, (1967, 2000 yılları), 1966, Ankara.
5. OMCA, Gönül, Araştırma Yıllık Raporları, Yalova Bahçe Kùltürleri Araştırma ve Eğitim Merkezi, 1968, (Teksir).